Ishockey: Från lilliput till nationell kungsgren

Ishockey var en lilliputgren ända till mitten av 1940-talet i Finland. Ett tjugotal föreningar hörde till ishockeyförbundet som hade ungefär 1500 medlemmar. Från en smal bas växte grenen till sig, något som har fortsatt ända till 2010-talet.

Denna fartfyllda sport som kräver mycket mod passade ihop med andan under återuppbyggnadstiden efter kriget. Skridskobanorna och rinkarna färdigställdes ofta med talkokrafter. Ishockeyförbundet gjorde högtidlig reklam för sporten, som titulerades ”vinterns kungsgren”. Samtidigt med slagorden startade ishockeyförbundet ett initiativ för att arbeta med sportens infrastruktur, långt innan själva ordet hade myntats. Förbundet startade först en kampanj till förmån för skridskobanor av naturis. Till städer och kommuner sändes budskapet att det är mycket enklare att frysa och ombesörja belysning för en ishockeyplan än att sköta en fotbollsplan. Kvällsmatcher och träningar förstärkte ishockeyns ställning i förhållande till fotbollen.

Ishockeyn förknippades med en gnutta internationalitet. Både det svenska och det norska landslaget besökte Finland regelbundet, och man såg till och med tjecker och den ”Röda maskinen” (Sovjetunionens landslag) som under 1954 höll på att rustas upp och som det året för första gången spelade i väst. Kanadensiska spelare, eller sammansättningar bestående av kanadensare som spelat i Storbritannien, sågs ofta i Finland. Hockeyns nordamerikanska rötter intresserade vårt land som gick balansgång mellan öst och väst.

En liten men betydelsefull detalj var att spelskjortorna i slutet av 1940-talet fick det finska lejonemblemet. Tre Kronor hade valts till det svenska ishockeylagets emblem 1938. Lejonen blev så småningom ett ”brand”, även om pälsen ofta blev tilltufsad i internationella tävlingar.

Problemen med infrastrukturen försinkade spelets utveckling. Naturisen innebar att säsongen blev kort under många vintrar, särskilt i södra Finland. Till och med landslagets form berodde på väderleken. Isträningarna började ofta först vid årsskiftet. Eftersom världsmästerskapen spelades redan i medlet av februari-mars, var lejonens glid långt ifrån bra under dåliga isvintrar.

Man ville gärna bygga konstisbanor, men hallar vågade man inte ännu drömma om. De första konstisbanorna blev klara i Tammerfors 1956 och i Helsingfors 1958. Raumo, Villmanstrand, Åbo, Lahtis, Björneborg, Tavastehus och Varkaus följde efter i början av 1960-talet. De sista finska mästerskapen spelades på naturis 1967.

Under 1950-talet befann sig den finska ishockeyn långt ifrån den internationella eliten. De flesta av landslagsspelarna var dåliga på att åka skridskor, åtminstone baklänges, de sköt svaga skott och säckade ihop under andra perioden. Det kändes inte bra att förlora 0-24 mot Kanada, vilket hände 1958.

Ishockeyförbundet förstod att det krävdes avsevärda förbättringar i träningen. Den utvecklades delvis av **Aarne Honkavaara** från klubben Ilves, som för egen del hade varit tvungen att sluta spela på grund av en allvarlig skada. Kanadafinnen **Joe Wirkkunen** blev Finlands förste egentliga tränare. Under OS-året 1952 åkte han land och rike runt för att sprida kunskap om ishockey. Wirkkunen återvände till Finland hösten 1959 och hade stort inflytande över den finska träningen under hela 1960-talet. Han lärde finländarna grunderna i ishockeykunnande. Wirkkunen utbildade också ishockeydomare.

Grenen växte, spelet utvecklades. Nästa mål var att få världsmästerskapen till Finland, samt en ishockeyhall. 1965 års mästerskap skulle hållas i Helsingfors. Då hallprojektet stannade av i huvudstaden, skred Tammerfors stadsdirektör **Erkki Napoleon Lindfors** till åtgärder. Hallen byggdes klar under drygt ett år. När de första världsmästerskapen arrangerades i Finland våren 1965 fick ishockeyn synlighet. Nästan alla finländare hade möjlighet att följa med evenemanget på tv – om inte annat så hos grannen. De årligen återkommande världsmästerskapen gjorde ishockeyn allt mer känd, även om de stora framgångarna uppnåddes först på 1990-talet.

Att de första världsmästerskapen inbringade en präktig pengavinst var viktigt. Samma mönster har upprepats vid alla de ”hemmamatcher” som hållits i Finland. Redan efter de första världsmästerskapen grundade Ishockeyförbundet en fond, med vars hjälp förbundet har kunnat finansiera träning och planering av nya spelarenor.

Det började finnas efterfrågan på ishockey. Mängden ishockeyspelare växte år efter år. Runtom i landet grundades lokala juniorserier, och de stora åldersklasserna hann bli vuxna under 1960-talet. Ishockeymatcherna erbjöd ett nytt sätt att tillbringa sin tid i det allt mer urbaniserade Finland.

Ishockeyns tillväxt stegrades genom FM-ligan, som grundades 1975. Ishockeyns tittarsiffror lämnade andra grenar bakom sig. FM-ligan kopplades också ihop med ett sätt att jobba med idrottens infrastruktur, ”olosuhdetyö”. Lagen i ligan behövde hallar. Klubben Forssan Paloseura fick spela i en frostig övertryckshall, från vars tak det kunde falla istappar. Det dög, men inte länge.

Förbundets strävan att öka antalet hallar lyckades. I slutet av 1970-talet fanns det 20 hallar, ett årtionde senare 60 och i början av 2000-talet redan över 200. Hallbygget fick ny fart delvis genom världsmästerskapet 1995. Samtidigt kom hockeyn och **Kalervo Kummola** (ordförande för Finlands hockeyförbund) att inneha dirigentens roll i det finländska idrottslivet.

Ishockeyn var länge en helt manlig idrottsgren. Damhockey förekom inte i Finland före slutet av 1970-talet. På 1990-talet steg kvinnornas A-landslag till världstoppen. Kanada och USA har ändå varit närapå oövervinneliga för kvinnornas A-landslag. Damhockeyns synlighet har dock varit liten förutom under olympiaderna. Förhoppningsvis förändras situationen genom VM 2019 som spelas i Finland.

Ishockey har alltid varit underhållning, men FM-ligans matcher har förvandlats till underhållningsprodukter. Ingen annan lagsport har lyckats bygga upp en så heltäckande struktur av oftast påhittade lokala motsättningar. Uleåborgs Kärpät framställs som ’halva Finlands lag’, HIFK framstår för en stor del av de finsktalande som avskyvärt, men också som ett lag som anhängarna har ett brinnande engagemang för. Jokerit framstår beroende på från vilken vinkel man betraktar dem som narrar, legosoldater eller hjältar.

Enligt kritikerna har ishockeyn vuxit till att bli en alltför stor gren. Det stämmer delvis. Men å andra sidan har ishockeyn använt sitt ”brand” väl. Hockeyns ställning bär upp sportens nyhetsflöde, där poängbörsen, resultaten och flytt-, tränar- och lånekontraktsnyheter flyter på året runt. I juli befinner sig hockeyn eventuellt för ett ögonblick på semester.

Jouko Kokkonen *FD, specialforskare, Idrottsvetenskapliga Sällskapet i Finland*